

Huvudman

Sollentuna kommun

sollentuna.kommun@sollentuna.se

Ärendet

Tillsyn av Töjnaskolan, förskoleklass och grundskola i Sollentuna kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sollentuna kommun att senast den **10 juni 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande elevers rätt till särskilt stöd och arbetet mot kränkande behandling. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Sollentuna kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart och får inte överklagas (26 kap. 10 § tredje stycket och 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen)

Sollentuna kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle före 3 juni 2024 informera alla lärare om skyldigheten att anmäla till rektorn då de befarar att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas (2 kap. 34 § och 3 kap. 7 § skollagen). Information om hur och när denna information getts ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder.

2. Se till att rektorn startar en utredning för varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer. Utredningen ska bedrivas skyndsamt. (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen skollagen.) I detta ingår att rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 28 mars 2024 – 3 juni 2024 samt vilket datum utredning har startats för respektive elev och, i förekommande fall, när beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram har fattats. Huvudmannen ska redovisa den av rektorn upprättade dokumentationen.

Arbetet mot kränkande behandling

1. Se till att personal på skolan anmäler samtliga kränkningar som de får kännedom om och att samtliga anmälningar om kränkande behandling kommer rektorn tillhanda (2 kap. 34 § och 6 kap. 10 § skollagen). I detta ingår att rektorn vid minst ett tillfälle före 3 juni 2024 ska klargöra för samtlig skolpersonal om skollagens bestämmelser om skyldigheten att anmäla till skolans rektor om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. Huvudmannen ska redovisa hur och när informationen har förmedlats.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser arbetet mot trygghet och studiero.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:6367) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har inlett en tillsyn av Töjnaskolan i Sollentuna kommun. Tillsynen avser förskoleklass och grundskola.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Töjnaskolan följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, åtgärder mot kränkande behandling samt skolans arbete med att skapa trygghet och studiero.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsa och rektorn samt rast- och lektionsobservationer mellan den 17 och 27 oktober 2023. Som en del av tillsynen har även skriftligt underlag inhämtats. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Enligt lärare i förskoleklass och lågstadiet används de nationella kartläggningsskyltarna och bedömningsstöden i förskoleklassen, samt i årskurs 1 och 3. Enligt rektorn har specialpedagogen mot lågstadiet, i uppdrag att göra särskilda bedömningar kring elevernas kunskapsutveckling. Enligt lärare och rektor ska resultaten analyseras vid konferens runt höstlovet, då de även tar ställning till extra anpassningar som kan vara aktuella utifrån resultatet.

Enligt lärare och elevhälsa är rutinen att lärare lyfter elevärenden som rör stöd på elevhälsomöte. På elevhälsomöte deltar arbetslaget och representant från elevhälsan med specialpedagogisk kompetens. I det forumet behandlas elever som ges extra anpassningar. Enligt lärare dokumenteras extra anpassningar. Representanten från elevhälsan bedömer om ärendet ska lyftas vidare till elevhälsokonferens (EHK) som rektor deltar vid, och därmed blir en anmälan till rektor om särskilt stöd. Enligt elevhälsan förs protokoll vid elevhälsokonferenserna. För elevärenden som behandlas i EHK gör lärare pedagogisk utredning. Annan utredning kan enligt elevhälsan bestå i att elevhälsan gör observationer. Speciallärare utarbetar i förekommande fall åtgärdsprogram och ansvarar för uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogram. Enligt elevhälsan delges vårdnadshavare åtgärdsprogrammen med överklagandehänvisning.

Av utredningen har framkommit att ordinarie personal med specialpedagogisk kompetens som arbetade mot lågstadiet, och en ordinarie klasslärare på lågstadiet, inte var i tjänst föregående läsår. Enligt lärare, elevhälsa och rektor medförde detta att stödarbetet på lågstadiet inte hanterades i enlighet med rutin föregående läsår. Detta på grund av att personalen ersattes av personal som inte fullt behärskade arbetsuppgifterna vad gäller stödarbete. Exempelvis ska stöd som getts elever inte ha dokumenterats, pedagogiska utredningar för att kunna bedöma stödbehov har inte gjorts för alla detta skulle ha gjorts för, och befintliga åtgärdsprogram har inte följts upp och utvärderats. Särskilt gäller detta den klass där ordinarie lärare inte var i tjänst. Huvudmannen har vidare vid kommunikering av underlaget uppgett att en stor del av eleverna i den aktuella klassen har behov av stöd.

Aktuellt läsår arbetar ny speciallärare mot lågstadiet som arbetar med att komma ikapp med att ta reda på vilket stöd eller särskilt stöd elever haft föregående läsår,

som detta inte dokumenterats för, och med att ta fram underlag för att bedöma hur behov ser ut och besluta om adekvata åtgärder. Enligt elevhälsan och rektorn är detta arbete ännu inte färdigt. Enligt rektor har det vid skolan heller inte fattats beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram för elever som efter utredning av särskilt stöd inte bedöms vara i behov av särskilt stöd. Enligt rektorn ska ett arbete ske med att se över vilka elever sådana beslut ska fattas för.

Rättslig reglering

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklass och lågstadiet, om det utifrån användning av ett nationellt kartläggingsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Vid en sådan särskild bedömning ska ansvarig förskolelärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. (3 kap 4, 4a §§ skollagen.)

Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i sin helhet, om det inte är uppenbart obehövt. (3 kap. 5 § skollagen.)

Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 7 § skollagen.)

Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § skollagen.)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,
2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller
3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.

Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Inledningsvis konstaterar Skolinspektionen att det inte framkommit annat än att huvudmannen och skolan uppfyller författningarnas krav avseende garanti för tidiga stödinsatser och extra anpassningar.

Av utredningen har emellertid framkommit att arbetet med stöd för elever på lågstadiet föregående läsår inte skedde enligt skolans rutiner. Skolan har aktuellt läsår påbörjat ett arbete med att ta fram underlag för att bedöma behov och vilka åtgärder som kan vara adekvata för berörda elever. Enligt specialpedagog är detta arbete emellertid inte klart. Utredning av särskilt stöd ska enligt bestämmelserna ske skyndsamt. Mot bakgrund av att det finns elever som enligt lärare har haft en stödproblematik under en längre tid, och skolan ännu inte har underlag att bedöma elevernas stödbehov, bedömer Skolinspektionen att föregående läsårs brister inte kan anses vara fullt avhjälpda. Skolan behöver därför färdigställa arbetet med att ta fram underlag för att bedöma behovet för de elever som under en längre tid haft en stödproblematik, samt för dessa elever besluta om och vidta adekvata åtgärder. Av utredningen har även framkommit att beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram inte fattats när utredning av särskilt stöd landat i att eleven inte ska ges särskilt stöd, vilket är en brist.

Åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och elevhälsa framgår att det varit en arbetsplatsträff där all personal informerats av jurister från förvaltningen, om vad som ska anmälas till rektor som kränkande behandling. Enligt lärare och rektorn samt inkommen dokumentation är rutinen att den personal som får kännedom om att en elev upplevt sig utsatt för kränkning i verksamheten, anmäler detta i ett digitalt system. Anmälan går direkt till rektorn, och när rektorn tar del av anmälan går den per automatik till huvudmannen. Rektor delegerar vem i personalen som utreder ärendet. Den som utreder får även en påminnelse av systemet om att ärendet måste följas upp och avslutas. Lärare uppger dock att alla uppgifter om kränkningar inte alltid anmäls till rektorn. Detta på grund utav att anmälan upplevs som krånglig att göra och att lärarna inte alltid har tid att göra det direkt. Görs det inte direkt en anmälan om kränkning händer det, enligt lärarna, att det inte anmäls alls.

Rättslig reglering

En lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att lärare inte alltid anmäler till rektorn när de får kännedom om att en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling. Att alla kränkningar inte anmäls innebär att rektorn inte kan anmäla detta till huvudmannen. Om huvudmannen inte får kännedom om alla kränkningar som sker kan huvudmannen inte uppfylla sin utredningsskyldighet. Att lärare inte anmäler alla uppgifter om kränkande behandling till rektorn är således en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Sollentuna kommuns verksamhet vid Töjnaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller arbetet med stöd, och att anmäla uppgifter om kränkande behandling till rektor. Det finns därför skäl att förelägga Sollentuna kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Arbete för att skapa trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Enligt lärare finns klasser på lågstadiet med problem med studiero, särskilt gäller detta en klass. Skolinspektionens lektionsobservationer styrker detta. Enligt lärare, elevhälsa och biträdande rektor att problemen i den aktuella klassen har koppling till att ordinarie lärare inte har varit i tjänst under en längre tid och att denna ersatts av personal som inte vetat hur svårigheterna som uppstått ska bemötas. Vidare att ordinarie personal med specialpedagogisk kompetens som arbetat mot lågstadiet inte varit i tjänst utan föregående läsår ersattes av personal som inte fullt behärskade arbetsuppgifterna vad gäller stödarbete. Bland annat ska pedagogiska utredningar inte ha gjorts för alla berörda elever, enligt skolans rutin vid ordningsstörande beteende och dokumentation kring elevärenden har brustit. Vid intervju uppgav rektorn att hen avsåg att åtgärda problemet med att ta in en ny lärare till klassen. Rektorn har efter intervjun informerat om att ny lärare tagits in i klassen under höstterminen 2023, och att ytterligare en lärare tagits in vid årsskiftet 2024. De två lärarna arbetar i huvudsak samtidigt med klassen, den ena i klassrummet och den andra med mindre grupper utanför. Upplägget är inte avsett att vara särskilt stöd för enskilda elever utan är avsett att gynna klassen som helhet. Läraren tar även emot elever från andra klasser i den mindre gruppen som förstärkning för stadiet som helhet.

Tillfrågade om det finns gemensamma förhållningssätt/rutiner för studier, menar vissa att det finns, medan andra lärare inte känner igen det. Enligt lärare har rutiner som en del av det förebyggande arbetet för studiero tidigare läsår tagits fram

men inte implementerats på grund av att skolan bytt lokaler och att det varit hög personalomsättning. Enligt den nya rektorn pågår emellertid ett nytt arbete av för-estelärare kring lektionsdesign och tillgänglighet i undervisningen.

Andra insatser som enligt rektorn vidtagits med koppling till förbättrad trygghet och studiero vid skolan är bland annat: att all pedagogisk personal deltagit i utbildning om autismspektrumtillstånd, att kommunens lärarcoacher har utbildat förstelärarna till samtalsledare och stöttat i planering av lektionsupplägg, studioverksamhet för elever i åk 4-9 med problematisk frånvaro, NPF och medicinska behov, intensivundervisning i kärnämnen i åk 4-9, att fritidshemmet deltagit i kvalitetsarbete kring likvärdighet, samt revidering av dokument och arbetsätt utifrån SKL:s guide för arbete med problematisk frånvaro. Effekterna har enligt rektorn bland annat bestått i högre kompetens kring arbete med olika elevgrupper, utveckling av undervisningen samt ökad skolnärvaro och mående för eleverna.

Vid intervjuer med elever framkommer att det regelbundet finns forum såsom exempelvis klassråd och elevråd där elever kan ta upp frågor som är viktiga för dem. Enligt lärare och biträdande rektor har ett arbete skett med att utvärdera föregående läsårs ordningsregler. Utifrån vad som framkom av analysen har rektorn under höstterminen 2023 tagit fram nya ordningsregler. Enligt eleverna har elevrådet fått lämna synpunkter på reglerna, inför att de beslutades.

Elever uppger att kränkningar som sker oftast inträffar på raster när personal inte ser. Elever uppger även att de upplever att personaltätheten på raster inte är tillräcklig och att det är svårt att få syn på personal för hjälp när något inträffar. Lärare tillstår att personaltätheten på raster är ojämn över dagen. Enligt rektorn pågår emellertid ett arbete med att se över rastvaktsscheman och värdskapet i matsalen.

Enligt elever, lärare och rektorn har rektorn beslutat om en ny konsekvenstrappa med steg för hur förseelser och ordningsstörande beteende ska hanteras. De första stegen består i samtal med elev och hem, och högsta steget innefattar därutöver att skolledning informeras och att en handlingsplan tas fram. I arbetet med handlingsplanen är elev och hem delaktiga i att ta fram insatser som involverar elev, hem och skola. Handlingsplan tas alltid fram vid allvarigare förseelser eller upprepat ordningsstörande beteende.

Av utredningen har framkommit att skolan arbetar utifrån ett program mot kränkande behandling som innebär att frågor avseende kränkningar och värdegrund regelbundet tas upp med eleverna i alla årskurser. Skolinspektionen har tagit del av skolans plan mot kränkande behandling för läsåret 2023/24. Av skolans plan framgår bland annat planerade insatser för kommande läsåret samt en redogörelse och utvärdering av föregående års insatser. Rektorn och personal från elevhälsan uppger att skolans plan mot kränkande behandling revideras årligen. Enligt elever deltar de årligen i kartläggningar som enligt biträdande rektor utgör underlag för planen mot kränkande behandling. Det generella resultatet av kartläggningen diskuteras även enligt biträdande rektor med elevrådet.

Om skolpersonal får kännedom eller misstänker att ett barn far illa och är i behov av nämndens skydd ska en anmälan göras till socialnämnden. Enligt biträdande rektorn har all personal informerats om detta av jurister från förvaltningen. Personalen brukar förankra sådana anmälningar med skolledningen, och biträdande rektorn är av uppfattningen att anmälningar görs vid oro för en elev.

Rättslig reglering

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen.)

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Hur ordningsreglerna följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler. (5 kap. 5 § skollagen.)

Om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 5 kap. 9 § ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. (5 kap. 9-19 §§ skollagen.)

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen).

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. (6 kap. 8 § skollagen.)

Enligt 2 § i Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling ska en plan mot kränkande behandling enligt 6 kap. 8 § skollagen upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för.

Personal som arbetar inom skola ska göra en anmälan till socialnämnden om den misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa och kan behöva nämndens skydd (29 kap. 13 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen har framkommit att det på lågstadiet har förekommit problematik med studiero i vissa klasser. Så som Skolinspektionen förstår uppgifterna har detta

bland annat haft kopplingar till att personal tillfälligt ersatts med personal som inte vetat hur de problem som uppstått ska hanteras, och att arbetet med stöd på lågstadiet föregående läsår inte fungerade fullt ut. Rektorn har för läsåret anställt ny personal med specialpedagogisk kompetens mot lågstadiet, och i den klass hen identifierat behov av ny lärare för att komma tillrätta med studieron, tillsatt två nya lärare.

Av utredningen har även framkommit att rektorn påbörjat ett arbete med lektionsdesign och tillgänglighet i undervisningen, vilket avser verka främjande för studieron på skolan. Av utredningen har även framkommit att en rad andra åtgärder vidtagits som enligt rektorn avser ge synergieffekt på tryggheten och studieron vid skolan. Personaltätheten under raster har emellertid identifierats som ojämn över dagen men ett arbete pågår med att se över rastvaktsscheman för bättre täckning. Likaså pågår arbete med att utveckla värdskapet i matsalen. Skolinspektionen bedömer sammantaget att det vid skolan bedrivs ett förebyggande arbete för studiero och ökad trygghet i enlighet med bestämmelserna.

Skolinspektionen bedömer att vad som framkommit om skolans arbete med att utvärdera tidigare ordningsregler och utifrån en analys ta fram nya ordningsregler tillsammans med eleverna, följer bestämmelsernas krav. Av utredningen har även framkommit att det vid skolan tillämpas en konsekvenstrappa som enligt Skolinspektionens bedömning innebär att allvarligt eller ordningsstörande beteende utreds i enlighet med författningarnas krav.

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens plan mot kränkande behandling för läsåret 2023/24. Enligt Skolinspektionen uppfyller planen författningarnas krav och eleverna har gjorts delaktiga i framtagandet av planen.

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Sollentuna kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller arbetet för att skapa trygghet och studiero.

Beslutet har fattats av utredaren Tonny Johansson.

Utredaren Pia Karlsson har varit föredragande i ärendet. I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Manal Abu Zarur medverkat.